

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
адаптаційного циклу базової середньої освіти
комунального закладу «Харківський ліцей № 16 Харківської міської ради»
для 5-6 класів

1. Загальні положення

Освітня програма адаптаційного циклу базової середньої освіти комунального закладу «Харківський ліцей № 16 Харківської міської ради» для 5-6 класів (далі – Освітня програма) розроблена на основі Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженої наказом МОН № 235 від 19.02.2021. Освітня програма окреслює обов'язкові та рекомендовані підходи в освітній діяльності закладу на адаптаційному циклі базової середньої освіти.

Освітня програма визначає:

- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою базової середньої освіти;
- загальний обсяг навчального навантаження на адаптаційному циклі (в годинах), його розподіл між освітніми галузями.

Освітня програма включає:

- навчальний план;
- перелік модельних навчальних програм;
- форми організації освітнього процесу;
- опис інструментарію оцінювання.

Під час розроблення Освітньої програми враховано гарантовані державою права щодо академічної, організаційної, фінансової і кадрової автономії закладу загальної середньої освіти, а також права педагогічних працівників на академічну свободу.

Відповідно до Закону України «Про освіту» **метою повної загальної середньої освіти** є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності. Досягнення цієї мети забезпечується через формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності.

Освітня програма розроблена на основі Типової освітньої програми, відповідно до частини третьої статті 11 Закону України «Про повну загальну середню освіту» та:

- відповідає структурі Типової освітньої програми та визначеним нею вимогам до осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою закладу освіти;
- визначає (в обсязі не меншому ніж встановлено Типовою освітньою програмою) загальний обсяг навчального навантаження на адаптаційному циклі (в годинах), його розподіл між освітніми галузями;
- містить навчальний план, що ґрунтується на типовому навчальному плані Типової освітньої програми і передбачає перерозподіл годин (у визначеному обсязі) між обов'язковими для вивчення навчальними предметами (крім української мови та фізичної культури) певної освітньої галузі;
- містить перелік модельних навчальних програм, що використовуються закладом в освітньому процесі.

Освітня програма, згідно із частиною четвертою статті 7 Закону України «Про освіту», частиною дев'ятою статті 5 Закону України «Про повну загальну середню освіту», передбачає викладання одного чи декількох навчальних предметів (інтегрованих курсів) поряд із державною мовою англійською чи іншою офіційною мовою Європейського Союзу.

Реалізація призначення закладу здійснюється через забезпечення в освітній діяльності таких принципів:

- гуманізм як норма поваги до особистості та основа побудови партнерського спілкування з дитиною;
- інтеграційні засади побудови та організації освітнього процесу;
- визнання самоцінності кожного вікового періоду та орієнтація на вікові особливості;
- створення сприятливих умов для формування й розвитку в дитини пізнавальних, психічних процесів, належної спрямованості на активність у соціумі, конструктивних мотивів поведінки, самосвідомості, позитивної самооцінки, самоповаги та шанобливого ставлення до тих, хто її оточує;
- урахування індивідуальних інтересів, здібностей, темпу розвитку дитини.

Завдання освітніх ліній у 5-6-х класах реалізуються на основі тематичного планування за принципом методичного конструктора та інтегрованого підходу до змісту та організації освітньої діяльності. Побудова освітнього процесу на засадах інтегрованого підходу забезпечує єдність та взаємопов'язаність усіх освітніх ліній у кожній темі, що реалізується як цілісна змістова та діяльнісна одиниця освітнього процесу. Основними формами організованої освітньої діяльності учнів є щоденні інтегровані заняття, підгрупові предметні заняття, індивідуально-групові заняття різної пізнавальної та продуктивної спрямованості. Цілісне бачення та структура тематичних циклів, за якими будується освітній процес, відображаються у плануванні за принципом методичного конструктора. Зберігаючи наступність із початковою школою, забезпечуємо подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формуємо здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховуємо ціннісне ставлення до

держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я.

Зміст програми дає можливість формування в школярів таких ключових компетентностей:

1) **вільне володіння державною мовою**, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) **здатність спілкуватися українською та англійською мовами**, що передбачає активне використання української мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади; можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, опановування навичками міжкультурного спілкування;

3) **математична компетентність**, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) **компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій**, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) **інноваційність**, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) **екологічна компетентність**, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміння важливості збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) **інформаційно-комунікаційна компетентність**, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності в навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) **навчання упродовж життя**, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) **громадянські та соціальні компетентності**, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, вміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) **культурна компетентність**, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття й розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) **підприємливість та фінансова грамотність**, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість.

2. Вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою

Базова середня освіта здобувається, як правило, після здобуття початкової освіти. Діти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року, повинні розпочинати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року.

Навчання за Освітньою програмою розпочинають учні, які на момент зарахування (переведення) до закладу освіти, досягли результатів навчання, визначених у Державному стандарті початкової освіти, що підтверджено свідоцтвом досягнень.

У разі відсутності результатів річного оцінювання з будь-яких предметів та/або державної підсумкової атестації за рівень початкової освіти учні повинні пройти відповідне оцінювання упродовж першого семестру навчального року.

Для проведення оцінювання наказом директора школи створюється комісія, затверджується її склад (голова та члени комісії), а також графік проведення оцінювання та перелік завдань з навчальних предметів.

Протокол оцінювання рівня навчальних досягнень складається за формою згідно з додатком 2 до Положення про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 12.012016 № 8 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 10 лютого 2021 року № 160), зареєстрованого в міністерстві юстиції України 19 квітня 2021 р. за № 528/36150.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

3. Загальний обсяг навчального навантаження, його розподіл між освітніми галузями за роками навчання

Розподіл навчального навантаження здійснено за освітніми галузями та роками навчання. Кількість навчальних годин за освітніми галузями та роками навчання визначено відповідно до Типового навчального плану для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою (додаток 3 до Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти) та наведено в Таблиці 1.

Гранично допустиме навчальне навантаження на учня встановлено відповідно до Закону України «Про загальну середню освіту» та Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти затвердженого наказом МОЗ України від 25.09.2020 №2205, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 листопада 2020 р. за №1111/35394.

Таблиця 1

Освітня галузь	Кількість годин на тиждень / рік	
	5 кл.	6 кл.
Мовно-літературна	12,5 / 437,5	12,5 / 437,5
Математична	5 / 175	5 / 175
Природнича	2 / 70	2 / 70
Соціальна і здоров'язбережувальна	1 / 35	1 / 35
Громадянська та історична	1 / 35	1 / 35
Інформатична	1,5 / 52,5	1,5 / 52,5
Технологічна	2 / 70	2 / 70
Мистецька	1 / 35	1 / 35
Фізична культура	3 / 105	3 / 105
Німецька мова	2 / 70	2 / 70
Усього	28+3 / 980+105	31+3 / 1085+105

4. Навчальний план

Навчальний план для 5-6 класів (додаток 1) розроблено за Типовим навчальним планом для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою, затвердженим наказом МОН № 235 від 19.02.2021.

Навчальний план містить:

- перелік обов'язкових для вивчення предметів та інтегрованих курсів для реалізації кожної освітньої галузі, а також перелік міжгалузевих інтегрованих курсів;
- розподіл навчального навантаження між навчальними предметами (інтегрованими курсами), обов'язковими для вивчення;
- додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять.

Відповідно до навчального плану Освітньої програми, річний навчальний план складає педагогічна рада, затверджує – директор закладу. У цьому плані конкретизується перелік вибіркових (за вибором учнів) освітніх компонентів.

Освітню програму укладено за такими **освітніми галузями**:

- Мовно-літературна;
- Математична;
- Природнича;
- Соціальна і здоров'язбережувальна;
- Громадянська та історична;
- Технологічна;
- Інформатична;
- Мистецька;
- Фізична культура.

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Зміст освітньої галузі «Мовно-літературна» реалізується через такі навчальні предмети:

- **Українська мова** – 4 години;
- **Українська література** – 2 години;
- **Зарубіжна література** – 1,5 години;
- **Англійська мова** – 3,5 години + 1,5 години;
- **Німецька мова** – 2 год.

Зміст освітньої галузі «Математична» реалізується через навчальний предмет **Математика** – 5 годин.

Зміст освітньої галузі «Природнича» реалізується через такі навчальні предмети та інтегровані курси:

- Інтегрований курс «**Довкілля**» – 2 години;
- **Географія** – 2 години (6 кл.).

Зміст освітньої галузі «Соціальна і здоров'язбережувальна» реалізується через такі навчальні предмети та інтегровані курси:

- Інтегрований курс «**Здоров'я, безпека та добробут**» – 1 година;
- **Культура добросусідства** – 0,5 годин.

Зміст освітньої галузі «Громадянська та історична» реалізується через інтегрований курс «**Досліджуємо історію і суспільство**» – 1 година (5 кл.), 2 години (6 кл.).

Зміст освітньої галузі «Інформатична» реалізується через навчальний предмет **Інформатика** – 1,5 години.

Зміст освітньої галузі «Технологічна» реалізується через навчальний предмет **Технології** – 1 година.

Зміст освітньої галузі «Мистецька» реалізується через інтегрований курс «**Мистецтво**» – 1 година.

Зміст освітньої галузі «Фізична культура» реалізується через навчальний предмет **Фізична культура** – 3 години.

Враховуючи особливості організації освітнього процесу та індивідуальні освітні потреби учнів **додаткові години** (0,5 год) можна розподілити на

вивчення навчальних предметів, інтегрованих курсів, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять.

Враховуючи освітні потреби учнів у формуванні мовленнєвої компетентності у сфері іноземних мов, кількість годин на вивчення **англійської мови** збільшено до **5 год** шляхом використання додаткових годин. На вивчення **другої іноземної мови**, як вибіркового освітнього компонента (німецька мова), виділено **2 год** шляхом перерозподілу годин з інших освітніх галузей, а саме: 1 год з освітньої галузі «Мистецька» та 1 год з освітньої галузі «Технологічна».

Гранична наповнюваність класів та тривалість уроків встановлюється відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту».

Поділ класів на групи при вивченні окремих предметів здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 6 березня 2002 року за № 229/6517 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти № 572 (z0844-02) від 09.10.2002 Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту № 921 (z1482-12) від 17.08.2012 Наказом Міністерства освіти і науки № 401 (z0645-16) від 08.04.2016).

Сума годин на вивчення всіх освітніх галузей у навчальному плані закладу освіти не перевищує загальнорічної кількості навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи), визначеної базовим навчальним планом, з дотриманням вимог гранично допустимого річного навчального навантаження учнів.

5. Навчальні програми

Перелік навчальних програм, що використовуються для того чи іншого предмета або інтегрованого курсу у 5-6 класах наведений у Таблиці 2.

Таблиця 2

№ п/п	Освітня галузь	Навчальний предмет / інтегрований курс	Навчальна програма	Підстава
1.	Мовно-літературна	Українська мова	Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О.В., Заболотний В.В., Лавчиринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.)	Наказ МОН України від 12.07.2021 № 795
		Українська література	Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Архипова В.П., Січкара С.І., Шило С.Б.)	Наказ МОН України від 12.07.2021 № 795

		Зарубіжна література	Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ніколенко О.М., Ісасва О.О., Клименко Ж.В., Мацевко-Бекерська Л.В., Юлдашева Л.П., Рудніцька Н.П., Туряниця В. Г., Тіхоненко С.О., Вітко М.І., Джангобекова Т.А.)	Наказ МОН України від 12.07.2021 № 795
		Англійська мова	Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Зимомря І. М., Мойсюк В. А., Трифан М. С., Унгурян І. К., Яковчук М. В.)	Наказ МОН України від 12.07.2021 № 795
		Німецька мова	Модельна навчальна програма «Друга іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я., Коропецька І. Б., Якоб О. М., Самойлюкевич І. В., Добра О. М., Кіор Т. М., Мацькович М. Р., Глинюк Л. М., Браун С. Л.)	Наказ МОН України від 12.07.2021 № 795
2.	Математична	Математика	Модельна навчальна програма «Математика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Мерзляк А.Г., Номіровський Д.А., Пихтар М.П., Рубльов Б.В., Семенов В.В., Якір М.С.)	Наказ МОН України від 12.07.2021 № 795
3.	Природнича	Інтегрований курс «Довкілля»	Модельна навчальна програма «Довкілля. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Григорович О.В.)	Наказ МОН України від 12.07.2021 № 795
4.	Соціальна і здоров'язбережувальна	Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут»	Модельна навчальна програма «ЗДОРОВ'Я, БЕЗПЕКА ТА ДОБРОБУТ. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автори: Воронцова Т.В., Пономаренко В.С., Лаврентьєва І.В., Хомич О.Л.)	Наказ МОН України від 12.07.2021 № 795
		Культура добросусідства	Модельна навчальна програма «Культура добросусідства. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Араджионі М.А., Козорог О.Г., Лебіль Н.І., Потапова В.І., Унгурян І.К.)	Наказ МОН України від 12.07.2021 № 795
5.	Громадянська та історична	Інтегрований курс «Досліджуємо історію і суспільство»	Модельна навчальна програма «Досліджуємо історію і суспільство. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (автори Пометун О.І., Ремех Т.О., Малієнко Ю.Б., Мороз П.В.)	Наказ МОН України від 12.07.2021 № 795
6.	Інформатична	Інформатика	Модельна навчальна програма «Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ривкінд Й.Я., Лисенко Т.І., Чернікова Л.А., Шакоцько В.В.)	Наказ МОН України від 12.07.2021 № 795

7.	Технологічна	Технології	Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ходзицька І.Ю., Горобець О.В., Мелвіль О.Ю., Пасічна Т.С., Прихолько Ю.М.)	Наказ МОН України від 12.07.2021 № 795
8.	Мистецька	Інтегрований курс «Мистецтво»	Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Масол Л. М., Просіна О. В.)	Наказ МОН України від 12.07.2021 № 795
9.	Фізична культура	Фізична культура	Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Педан О.С., Коломоєць Г. А., Боляк А. А., Ребрина А. А., Дерев'янко В. В., Степенко В. Г., Остапенко О. І., Лакіза О. М., Косик В. М. та інші)	Наказ МОН України від 17.08.2022 № 752

6. Форми організації освітнього процесу

Освітній процес у 5-6 класах закладу освіти організовується в безпечному освітньому середовищі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх особливих освітніх потреб.

Освітня програма передбачає досягнення здобувачів освіти сукупності компетентностей, що є базою для подальшого особистісного розвитку в умовах шкільного навчання. Особливий акцент здійснюється на здатність дітей встановлювати асоціативні зв'язки, взаємозв'язки між об'єктами і явищами навколишнього світу, робити висновки та висловлювати судження. Ці характеристики засвідчують сформованість цілісних світоглядних уявлень і є результатом упровадження засад інтеграції в освітньому процесі.

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу є екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відеоуроки тощо.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватися та розширюватися у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року. Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Освітня програма передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

У рамках академічної свободи педагогічні працівники здійснюють вибір форм, змісту та способу оцінювання залежно від дидактичної мети, наявності необхідних ресурсів (матеріально-технічного, кадрового, навчально-методичного, інформаційного забезпечення освітньої діяльності тощо), а також форм навчання.

За потреби для учнів 5-6 класів заклад освіти може організувати здобуття освіти за індивідуальною освітньою траєкторією. Індивідуальна освітня траєкторія учня реалізується на підставі Положення про індивідуальну форму навчання, індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану, що розробляється педагогічними працівниками у взаємодії з учнем та/або його батьками, схвалюється педагогічною радою закладу освіти, затверджується директором та підписується батьками.

7. Опис інструментарію оцінювання

Оцінюванню підлягають результати навчання з навчальних предметів, інтегрованих курсів обов'язкового освітнього компонента навчального плану в бальному оцінюванні, яке передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України № 289 від 01.04.2022 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти» та рішення педагогічної ради (протокол № 01 від 29.08.2022) оцінювання навчальних досягнень у 5-х класах здійснюють за 12-бальною системою (шкалою), а його результати позначають цифрами від 1 до 12.

Оцінювання зорієнтоване на визначені Державним стандартом базової середньої освіти ключові компетентності та наскрізні вміння й передбачені навчальною програмою очікувані результати навчання для відповідного періоду освітнього процесу.

Установлено відповідності між вимогами до результатів навчання учнів, визначеними Державним стандартом, та показниками. Їх вимірювання здійснюється відповідно до системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів, визначених Міністерством освіти і науки України.

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів, відповідно до законодавства, є формувальне, поточне (не поурочне) та підсумкове: тематичне, семестрове, річне.

Формувальне (поточне формувальне) оцінювання може здійснюватися у формі оцінювання вчителем із використанням окремих інструментів (карток, шкал, щоденника спостереження вчителя, портфоліо результатів навчальної діяльності учнів тощо). Під час формувального оцінювання важливо формувати в учнів 5-6 класу вміння здійснювати самооцінювання та взаємооцінювання.

Поточне формувальне оцінювання здійснюється системно в процесі навчання на основі викладеного нижче алгоритму діяльності вчителя під час організації формувального оцінювання, що, зокрема, забезпечить наступність між підходами до оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової і базової середньої освіти. Критерії для формувального оцінювання розробляються вчителем самостійно до кожного виду роботи та виду діяльності учнів.

Тематичне оцінювання може здійснюватися на основі поточного оцінювання з урахуванням проведеної для оцінювання проміжних результатів навчання діагностичної (контрольної) роботи або без проведення такої роботи залежно від специфіки навчального предмета чи інтегрованого курсу. Під час виставлення оцінки за тему результати перевірки робочих зошитів, як правило, не враховуються.

Семестрове оцінювання здійснюється на основі результатів тематичного оцінювання та результатів контролю груп загальних результатів навчання, відображених у Свідоцтві досягнень. Систему діагностувальних і контрольних робіт, у тому числі для перевірки рівня сформованості умінь певної групи загальних результатів, визначених у Свідоцтві досягнень, учитель планує і розробляє самостійно під час календарно-тематичного планування, керуючись Державним стандартом, освітньою і навчальною програмами та відповідно до кількості годин, передбачених навчальним планом на вивчення предмета чи інтегрованого курсу.

Річне оцінювання здійснюється на основі загальних оцінок результатів навчання за I та II семестри. Окремі види контрольних робіт, як правило, не проводяться. У Свідоцтві досягнень у графі «Рік» ставиться одна оцінка – загальна оцінка результатів навчання за рік. Оцінки за групи результатів навчання у графі «Рік» не виставляються, оскільки вони мають бути враховані в оцінках за семестри.

Семестрова та річна оцінки можуть підлягати коригуванню (пункт 3.2. Інструкції з ведення класного журналу 5-11(12)-х класів загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 03.06. 2008 р. № 496; пункти 9, 10 Порядку переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти до наступного класу, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 14.07. 2015 р. № 762 (зі змінами).

Оцінювання учнів 5 класів має бути зорієнтованим у першу чергу на обов'язкові результати навчання й орієнтири їх оцінювання, визначені Державним стандартом, та на очікувані результати навчання, передбачені навчальною програмою з відповідного предмета чи інтегрованого курсу.

Поточне та підсумкове оцінювання результатів навчання учнів здійснюється відповідно до вимог навчальних програм із застосуванням таких основних форм та способів:

- усної (зокрема шляхом індивідуального, групового та фронтального опитування);
- письмової, у тому числі графічної (зокрема шляхом виконання діагностичних, самостійних та контрольних робіт, тестування, організації

роботи з текстами, діаграмами, таблицями, графіками, схемами, контурними картами тощо);

- цифрової (зокрема шляхом тестування в електронному форматі);
- практичної (зокрема шляхом організації виконання різних видів експериментальних досліджень та навчальних проєктів, виготовлення виробів, роботи з біологічними об'єктами, хімічними речовинами тощо).

Враховуючи ці вимоги, для оцінювання навчальних досягнень учнів педагоги керуються такими категоріями критеріїв:

- розв'язання проблем і виконання практичних завдань із застосуванням знань, що охоплюють навчальний матеріал;
- комунікація (у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій);
- планування й здійснення навчального пошуку, робота з текстовою і графічною інформацією;
- рефлексія власної навчально-пізнавальної діяльності.

Під час оцінювання навчальних досягнень враховуються дотримання учнями принципів доброчесності, а саме: вияв поваги до інших осіб, їхніх прав і свобод, дбайливе ставлення до ресурсів і довкілля, дотримання принципів академічної доброчесності. У разі порушення учнем /ученицею принципів доброчесності під час певного виду навчальної діяльності, учитель може прийняти рішення не оцінювати результат такої навчальної діяльності.

Адаптаційний період. Для забезпечення наступності між підходами до оцінювання результатів навчання здобувачів початкової та базової середньої освіти у перші два місяці навчання (вересень-жовтень) оцінювання результатів навчання учнів здійснюється за рівневою шкалою, а його результати позначаються відповідними літерами:

«початковий» – «П»;

«середній» – «С»;

«достатній» – «Д»;

«високий» – «В».

Починаючи з третього місяця (листопад) навчання, рівень навчальних досягнень учнів 5-х класів оцінюють балами (1-12).

Формулювання об'єктивних і зрозумілих для учнів навчальних цілей на певний період (наприклад, заняття, тиждень, період, відведений для вивчення теми тощо). Основою для вироблення навчальних цілей є очікувані результати навчання, передбачені відповідною навчальною програмою, та критерії оцінювання.

Інформування учнів про критерії оцінювання, за якими буде визначено рівень їхніх навчальних досягнень на кінець навчального семестру та року. Доцільно впроваджувати поступове залучення учнів до вироблення критеріїв оцінювання результатів окремих видів навчальної діяльності, надання учням зворотного зв'язку щодо їхніх навчальних досягнень відповідно до визначених цілей. Зворотний зв'язок має бути зрозумілим і чітким, доброзичливим і своєчасним. Важливо не протиставляти учнів одне одному. Доцільно акцентувати лише на позитивній динаміці досягнень учня / учениці. Труднощі в

навчанні доцільно обговорювати з учнями індивідуально. Зворотний зв'язок надають у письмовій, усній або електронній формі, залежно від дидактичної мети й виду навчальної діяльності.

Створення умов для формування вміння учнів аналізувати власну навчальну діяльність (рефлексія). Під час навчальної діяльності доцільно спрямовувати учнів на спостереження своїх дій і дій однокласників, осмислення своїх суджень і дій з огляду на їх відповідність навчальним цілям. Важливим є створення умов для активної участі учнів у процесі оцінювання із застосуванням критеріїв, зокрема шляхом самооцінювання та взаємооцінювання, та спільне визначення подальших кроків для покращення результатів навчання.

За рішенням педагогічної ради заклад освіти може відмовитись від оцінювання результатів навчання учнів або визначити власну шкалу оцінювання з предметів та інтегрованих курсів освітніх галузей «Мистецтво», «Соціальна та здоров'язбережувальна», «Фізична культура». Наприклад, визначення досягнень учнів у рівнях (Високий, Достатній, Середній, Початковий) з зазначених вище галузей нададуть змогу вчителю об'єктивно, але водночас, не пригнічуючи особистість учня, оцінити тих, хто не має яскраво виражених художніх чи фізичних здібностей, проте характеризується сумлінним ставленням до навчання, активністю, ініціативністю.

Директор

оригінал підписано

Ірина Д'ЯКОВА

СХВАЛЕНО

Протокол засідання
педагогічної ради ХЛ № 16
31.08.2023 № 1

Додаток 1,
до освітньої програми адаптаційного циклу
базової середньої освіти комунального закладу
«Харківський ліцей № 16 Харківської міської ради»

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
для 5-6 класів базової середньої освіти

Освітня галузь	Навчальний предмет / інтегрований курс	Кількість годин на тиждень	
		5 кл.	6 кл.
<i>Інваріантний складник</i>			
Мовно-літературна	Українська мова	4	4
	Українська література	2	2
	Зарубіжна література	1,5	1,5
	Англійська мова	5	5
	Німецька мова	2	2
Математична	Математика	5	5
Природнича	Довкілля	2	2
	Географія	—	2
Соціальна і здоров'язбережувальна	Здоров'я, безпека та добробут	1	1
	Культура добросусідства	0,5	0,5
Громадянська та історична	Досліджуємо історію і суспільство	1	2
Інформатична	Інформатика	1,5	1,5
Технологічна	Технології	1	1
Мистецька	Мистецтво	1	1
Фізична культура	Фізична культура	3	3
Усього		27,5+3	30,5+3
<i>Варіативний складник</i>			
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять		0,5	0,5
Кількість навчальних годин на тиждень, що фінансуються з державного бюджету (без урахування поділу на групи)		31	34
Гранично допустиме тижневе / річне навчальне навантаження учня		28/980	31/1085